

UNIwersytet OPOLSKI

Wydział Historyczno – Pedagogiczny

Instytut Studiów Edukacyjnych

Elżbieta Misztal

**SZKOŁA PODSTAWOWA
W ZBOROWSKIM
W LATACH 1945 – 2000**

PRACA MAGISTERSKA

NAPISANA POD KIERUNKIEM

dra Ferdynanda Mielczarka

OPOLE, 2003

Wstęp punkt - „2” Tytuł : Materiały źródłowe i literatura

Materiałami źródłowymi stanowiącymi podstawową bazę informacji są dokumenty znajdujące się w szkolnym archiwum.

Najważniejszym źródłem informacji jest kronika szkolna prowadzona od 1873 roku, która jest nie tylko dokumentem czasu, ale spełnia także rolę idealnej niemal pomocy dydaktycznej w szerzeniu wiedzy o środowisku i regionie oraz pośrednio – wiedzy o dziejach narodu (Śląska)

Do podstawowych źródeł zaliczam również księgi protokołów posiedzeń rady pedagogicznej z lat 1945-1950 oraz 1977-2000. Protokołów z lat 1951-1976 nie ma w archiwum szkolnym. Protokoły posiedzeń pisane są dość szczegółowo i zawierają informacje, które w pełni wykorzystałam w niniejszej pracy.

Inne dokumenty to:

- księgi uczniów, księgi ewidencji dzieci,
- akta osobowe nauczycieli,
- księgi inwentarzowe,
- arkusze organizacyjne placówki,
- arkusze ocen, dzienniki lekcyjne,
- plany pracy szkoły i organizacji szkolnych,
- sprawozdania statystyczne,
- protokoły posiedzeń komitetu rodzicielskiego i rady rodziców.

ROZDZIAŁ I Tytuł: Z DZIEJÓW OŚWIATY W ZBOROWSKIM

Punkt- „ 1” Rys historyczny miejscowości

Wieś Zborowskie należy do zakątka nad Liswartą i Potokiem Jeżowskim, którego historię tworzyli władcy Czech, Polski, Austrii i Prus. O przeszłości tej ziemi pisano m.in. w dobrodzieńskim kalendarzu powiatowym („Heimatkalender des Kreises Guttentag”) – 1937r., w książce „Lubliniec. Zarys rozwoju powiatu” 1972 r., w „Szkicach Lublinieckich”, które ukazują się (nieregularnie) od 1966 r.

Oprócz Zborowskiego do północnego skrawka powiatu lublinieckiego należały również wsie: Sieraków, Wędzina, Ponoszów, Jeżowa, Molna, Klekotna i Ciasna. Administrowane były początkowo przez proboszczów z Lubecka, potem większość z nich utworzyła parafię w Sierakowie, a w roku 1923 w Zborowskim (do której należała także Ciasna). Mieszkańców wszystkich wsi integrowały zależnością wobec siebie pańskie dwory, a zbliżyły dwa wieki pracy w fabryce fajek, która powstała w Zborowskim w 1753 r.¹, w kuźniach i kopalniach rudy żelaza. Jedna z kopalń powstała niedaleko Zborowskiego w miejscowości Brus – 30.VII.1882 r.²

Wyraz „Zborowskie” według legendy pochodzi od nazwiska szlachcica Krzysztofa Zborowskiego, który był uważany za założyciela i właściciela wsi jeszcze gdzieś w średniowieczu. Między górną a dolną częścią wsi miał nawet stać zamek owego szlachcica. Tyle legenda. Bo najprawdopodobniej, ów hrabia pojawił się w czyjejs wyobraźni jako wygodne i proste skojarzenie, lecz nigdy nie istniał³.

W dokumentach nazwa Zborowskie pojawia się około roku 1640, w tzw. urbarzu, czyli zestawieniu powinności poddanych lublinieckich wobec dworu. „Urbari des Schosses Lublinecz”⁴ obejmuje – oprócz miasta Lublińca – wsie Lubecko, Glinicę, Steblów, Lisowice, Kośmidry, Łagiweniki, Kochcice, Bogdałę i Zborowskie.

Zborowskie zapisano tu jeszcze jako Borowskie (Borowsske). Wydaje się więc, że nazwa wywodzi się od wyrazu bór – Borowe, ze względu na to, że była tu osada leśna⁵.

Od XVIII wieku zaczyna się utrwalać wersja Zborowskie jako odpowiedź na pytanie „skąd jesteś?” – „z Borowskie”. Może mówiono nawet „z Borowskiego”, ale tej poprawnej gramatycznie formy nie spotyka się wśród wcześniejszych zapisów. Połączenie dwóch wyrazów „z Borowskie” z czasem zlało się w jedną całość i stąd nazwa Zborowskie, którą jednak poddawano dalszym zabiegom, tym razem już sztucznym, sterowanym przez urzędy. Najpierw zmieniono na Zborowski, odrzucając końcowe – e, potem w roku 1874, gdy dołączono Bogdałę na Sorowski – wyrzucając „-b” i zmieniając początkowe „Z-” na „S-”, co było zgodne z niemiecką wymową ponieważ litera „s” czytana jest przeważnie jako „z”. Wreszcie w 1936 roku w wyniku zmiany polsko brzmiących nazw na niemieckie wymyślono „Ostenwalde” czyli „Wschodni Las”, a forma ta wygrała z propozycją księdza Thierscha „Kirchwalde” (Kirche=kościół)⁶.

Główny zrąb wsi stanowiły jej dwie największe części – Dolna Wieś (Niederdorf) i Górna Wieś (Oberdorf) nazwane tak dopiero w XIX wieku. Pamiątką tego nazewnictwa są dzisiejsze ulice Dolna i Górna. Poza obrębem Dolnej i Górnej Wsi najwcześniej wspomnianą częścią Zborowskiego jest Cisie. Takich części z czasem przybywało. Były to statki – pojedyncze zagrody i pustkowia – które zakładano daleko od wsi w głębokim lesie. Nazwy tych części powstawały najczęściej od nazwisk mieszkających tam ludzi lub od prac wykonywanych na tych terenach, np. Kopanina to miejsce, w którym wydobywano rudę, glinę, ale także piasek i żwir, Wyganiacz służył być może mieszkańcom Bogdali jako wspólne pastwisko, na które wypędzano, wyganiano bydło. Brewkowe natomiast jest odpowiedzią na pytanie „czyje?” i zawiera w sobie nazwisko mieszkającego tam kiedyś człowieka⁷.

Pod koniec XIX wieku Zborowskie (za hrabiego Renarda) należy do najbardziej rozległych wsi w powiecie lublinieckim. W 1874 roku po przyłączeniu Bogdali ma 18 przysiółków i pustkowi, i pod tym względem jest zdecydowanie na pierwszym miejscu. W swojej parafii, w Lubecku, również prowadzi mając najwięcej mieszkańców wśród ośmiu wsi – wg spisu z roku 1910 jest ich 1136 (łącznie z Pawełkami)⁸.

Niestety, warunki życia mieszkańców Zborowskiego były dosyć marne ze względu na liche grunty i utratę przywilejów wolnego wypasu bydła i wycinki drzew w lesie, a także spłaty długów i podatków. Przyczyną zubożenia były mnożące się przestępstwa, napady bandyckie i podpalenia.

Jednakże w okresie tym dokonują się znamienne dla cywilizowanego oblicza wsi fakty.

W 1850 roku staje murowany budynek szkolny, w 1876 roku rozpoczyna działalność posterunek żandarmerii i stacja celna. W 1882 roku wieś otrzymuje agencję pocztową, a w 1890 połączenie telefoniczne z Sierakowem i dalej z resztą świata, w 1905 roku założono bibliotekę liczącą 55 książek⁹.

Po I wojnie światowej znowu bieda i niepewna sytuacja polityczna, ale w roku 1923 staje kościół, w 1926 buduje się drogę bitą do Ciasnej, a w roku następnym, w styczniu, doprowadzenie linii elektrycznej z równoczesnym pojawieniem się pierwszych aparatów radiowych, co było chyba największym zdarzeniem dla tamtego pokolenia¹⁰.

W roku 1926 wybudowano klasztor dla Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny, które prowadziły przedszkole i zajmowały się nauczaniem dziewcząt gospodarstwa domowego w szkole dokształcającej.

Po zakończeniu II wojny światowej Zborowskie staje się wsią polską, a nazwa Ostenwalde zmienia się na pierwotną nazwę Zborowskie i pozostaje do dnia dzisiejszego.

Obecnie wieś Zborowskie to miejscowość licząca około 1000 mieszkańców, należąca do gminy Ciasna, powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego.

ROZDZIAŁ I Tytuł: **Z DZIEJÓW OŚWIATY W ZBOROWSKIM**

Punkt- „ 2” **Powstanie szkoły – dzieje do roku 1944**

Dziś bardzo trudno określić, gdzie stał pierwszy w Zborowskim budynek szkolny.

„Według tradycyjnych, pochodzących z drugiej połowy XVIII wieku informacji ... w prywatnym, położonym jakoby na wschód od wsi (Łyse Góry) domu, pierwszych lekcji udzielała wówczas bezpłatnie nie znana z imienia polska zakonnica”¹¹ – tak rozpoczyna kronikę Karol Paweł Reszka. U dołu tej samej strony znajduje się późniejszy o około 60 lat dopisek, że dom ten znajdował się „prawdopodobnie nieco na wschód od dzisiejszego kościoła”¹².

Powstanie właściwej szkoły publicznej (öffentliche Schule) przypada na lata 1800 – 1802, a więc 200 lat temu. Była to z pewnością szkoła jednoklasowa z jednym nauczycielem, mieszcząca się w jednoizbowej, drewnianej chacie, stojącej, jak twierdzą żyjący jeszcze w 1873 r. świadkowie, „na wschodnim krańcu Dolnej Wsi, przy drodze prowadzącej do Górnej Wsi”¹³ (dzisiaj: to zachodni skrawek boiska szkolnego w pobliżu drogi biegnącej od skrzyżowania w kierunku Dolnej Wsi i Molnej).

Prowadzili ją kolejno: Gołabek, Gernoth, Śliwka, Gładosz i Skowronek. Ostatni z nich - Skowronek - był pierwszym kierownikiem szkoły mieszczącej się od 1850 r. w nowym, murowanym budynku stojącym do dziś. Tytuł kierownika (Hauptlehrer) przysługiwał Skowronkowi oficjalnie od 1852 r., kiedy to utworzono dodatkowy etat tak zwanego adjuvanta, czyli tak zwanego nauczyciela pomocniczego. Został nim Szymon Czok (na krótko, ponieważ zmarł w 1854 r.).

Szkoła, którą wybudowano to kryty gontem budynek (dzisiejsza część mieszkalna), mieszczący dwie obszerne izby lekcyjne, mieszkanie kierownika i na poddaszu mieszkanie dla drugiego nauczyciela. Obok wschodniej ściany szkoły wybudowano budynek gospodarczy.

Do budowy szkoły przystąpiono zbyt późno, a związane to było z nieprzyjawnymi stosunkami miejscowymi oraz ze złą sytuacją materialną i społeczną wsi: liche grunty, utrata przywilejów wolnego wypasu bydła i wycinki drzew w lesie, spłaty długów, podatków. Do zubożenia przyczyniły się również mnożące się przestępstwa: kradzieże, bandyckie napady i podpalenia.

Lata pracy Reszki w Zborowskim zbiegły się z reformą pruskiej oświaty. Ustawa, która weszła w życie 11.03.1872 r. nakazywała objęcie państwowym nadzorem wszystkich szkół państwowych i prywatnych. „Na podstawie ustawy przeprowadzona została reorganizacja nadzoru szkolnego, polegająca na jego zeświecczeniu”¹⁴.

Na terenach z przewagą ludności polskiej stanowiska inspektorów lokalnych i powiatowych przed kulturkampfem („pojęcie to tłumaczone przez Polaków jako >>walka kulturalna<< można rozumieć w znaczeniu szerszym, jako ścieranie się tradycyjnych i nowoczesnych poglądów na istotę państwa i jego rolę”¹⁵) zajmowane były przez księży, teraz powierzono osobom świeckim nie związanych z oświatą, jak: leśniczych, sołtysów, burmistrzów, fabrykantów, właścicieli ziemskich, itp.¹⁶

Z tego też powodu nastąpiły zmiany władz oświatowych, pod które podlegała publiczna szkoła ludowa w Zborowskim.

Nowym inspektorem lokalnym został mianowany na miejsce proboszcza z Lubecka Zemanka, urzędnik policyjny z Patoki, Flohr; funkcję inspektora powiatowego pełnił od 3.10.1873 r. przeniesiony z Tarnowskich Gór do Lublińca nauczyciel gimnazjalny Montag. Trzecim najbliższym organem władzy, który uległ również zmianie był zarząd szkoły w składzie; sołtys Jan Seget i Walenty Hadzik¹⁷.

Do obwodu szkoły należały obydwie właściwe części Zborowskiego, Górna i Dolna Wieś oraz oddalone czasem o 7,5 km zagrody osadników, tak zwane pustkowia. Reszka wylicza ich 16: Brzegi, Dryndowe, Stasiowe, Lisie Góry, Niedźwiedź, Kierzki, Ściegna, Ciś, Kopanina, Brewkowe, Paryż, Łuksza, Majchrowe, Pniaki, Śpiewoki, Villa¹⁸.

Według dokonanego w roku 1873 spisu, Zborowskie liczyło 1204 mieszkańców, w tym 236 dzieci objętych obowiązkiem szkolnym. Do szkoły należało również 22 uczniów z Bogdali.

W 1874 roku Bogdałę przyłączono do Zborowskiego, tworząc jedną gminę i zmieniając jednocześnie dotychczasową nazwę Zborowski na Sorowski (wymawiane: Zorowski)¹⁹.

Spośród zapisanych w 1873 r. 258 uczniów, tylko jedna trzecia regularnie uczęszczała na zajęcia, co spowodowane było dużą odległością do szkoły, przymusem wypasania przez dzieci bydła i ubóstwem (brak odzieży i obuwia). Mroźna zima, duże opady śniegu były również przyczyną gwałtownego spadku frekwencji. Powodem jak się okazuje był również upał: w maju i czerwcu 1892 r. dzieci z odległych zakątków nie były w stanie chodzić boso do szkoły po rozżarzonym piasku polnych dróg. Za notoryczne opuszczanie zajęć szkolnych karano grzywną. W roku 1883 z tego powodu zebrano 255 marek i 30 fenigów, przy czym niektórzy rodzice musieli wpłacić aż po 21 marek. Efektywność i ciągłość nauczania

zakłócały także w poważnym stopniu epidemie: krwawej biegunki (1878 r., 1888 r., 1895 r., 1901 r., 1911 r.), świnki (1893 r.), koklusz (1886 r., 1900 r.), oraz odry (1898 r., 1910 r.). Najczęściej na polecenie lekarza powiatowego szkołę zamykano wtedy na kilka tygodni²⁰.

Sporo miejsca w kronice poświęca Reszka sytuacji bytowej nauczycieli, a więc również swojej. Uskarża się, że „wynagrodzenie nauczycieli jest ciągle jeszcze niewystarczające, w szczególności pobory kierownika”²¹. Z dniem 1.10.1872 r. odebrano mu deputat w postaci 2 fur siana i 40 snopów słomy oraz pozbawiono go przywileju wolnego wypasu 2 krów i 1 świni. Odtąd, oprócz deputatu w zbożu (nie podaje ilości), otrzymał 1783 marki pensji, co przy niezbyt przyjemnym nastawieniu mieszkańców wsi, drożyznie i licznej (sześcioro dzieci) rodzinie, tworzy obraz źle sytuowanego nauczyciela, w dodatku zajmującego się jeszcze prowadzeniem kancelarii gminnej i sądu polubownego.

Po śmierci Karola Pawła Reszki w 1883 r. urząd kierownika szkoły objął jego zięć Konstanty Nowak, którego już na dłużej zastąpił Paweł Heer (1885-1902).

Paweł Heer na początku swojej kadencji zadbał o wyposażenie obydwu klas w miednice, dzbany na wodę, blaszane kubki. Uzupełniono również zestaw przyrządów gimnastycznych co dawało nauczycielowi "możność zachęcenia silniejszych uczniów do ćwiczeń"²².

W sierpniu 1888 r. zniszczony dach szkoły pokryto nowym gontem. Łagodzone również warunki bytowe uczniów. Przed Bożym Narodzeniem te najbiedniejsze otrzymywały podarki w postaci: w 1886 r. – 6 par skarpet i 8 chustek na głowę z kasy szkoły; 1889 r. – 15 par filcowych kapci jako obuwie zmienne dla najdalej zamieszkałych od księżnej Hohenlohe-Ingelfingen z Koszęcina; w 1889 r. patron szkoły książę Radolin zakupił za 50 marek koszule i drobiazgi dla 34 uczniów.

W roku 1891 podczas mroźnej zimy, od połowy stycznia do połowy marca, codziennie z wyjątkiem środy i soboty około 35-40 uczniów otrzymywało gorącą zupę. Finansowali to przedsięwzięcie inspektor powiatowy Hennig, szkoła, książę Radolin i nadleśniczy Nowak. W tym samym okresie w 1892 roku listę ofiarodawców poszerzył jeszcze urzędnik z Patoki Schwenzner posyłając 5 cetnerów (1 cetner = około 50 kg) kartofli²³.

Wiosną i latem 1894 r. dobudowano trzecią izbę lekcyjną i dwa mieszkania dla nauczycieli, a gotowe pomieszczenia odebrał Eichelberg powiatowy inspektor budowlany, zarządziwszy uprzednio założenie drenów w zalanej wodą piwnicy.

1.04.1895 r. przydzielono etat trzeciego nauczyciela, co uczyniło szkołę trzyklasową, a od 1.04.1903 r. czteroklasową. Początkowo z trzema nauczycielami, natomiast od sierpnia 1907 r. już z pełną, czteroosobową kadrą²⁴.

Organizacja szkoły wyglądała następująco: pierwsza klasa w wieku 6 lat, drugą i trzecią klasę tworzyły po dwa kolejne roczniki (odpowiednio: 2 i 3; 4 i 5), klasę czwartą – roczniki 6,7,8. Kandydat na absolwenta musiał ukończyć 14 rok życia i uczęszczać 8 lat do szkoły, osiągając odpowiedni stopień opanowania wiadomości. W dniu 1 kwietnia, który był jednocześnie dniem zakończenia i rozpoczęcia nowego roku szkolnego (przyjmowano uczniów do klasy pierwszej), najlepszym uczniom – absolwentom wręczano książki, o czym kilkakrotnie informuje kronika. Niestety, tylko jeden raz – w 1888 r. – znajdujemy nazwiska nagrodzonych uczniów. Byli to: „Bartłomiej Żyła, Franciszek Koza, Jan Brzezina, Adam Koza, Jan Kaczmarczyk, Ewa Świerc, Paulina Brzózka, Franciszek Ceglarek, Julia Drynda, Joanna Hadzik”²⁵.

Rok 1907 zapisał się również największą w całej historii szkoły liczbą 293 uczniów oraz przeprowadzonym (kosztem 1000 marek) remontem. Odnowiono mieszkanie kierownika, pokryto papą budynek gospodarczy, wykonano naprawy okien, drzwi i podłóg. Niestety nie zdołano odnowić prawie całkowicie zniszczonych ławek w obydwu klasach pierwszych. Dopiero w latach 1910 i 1911 stolarz Niesler z Buczyny dostarczył 40 nowych ławek²⁶.

1.04.1908 r. weszła w życie ważna ustawa z dnia 26.07.1906 r. dotycząca zarządzania szkołami ludowymi oraz ich utrzymania (zapowiedziana w konstytucji z 1850 r.)²⁷. Zgodnie z jej wskazaniem, obwód szkolny (Schulverband) Zborowskie obejmował gminę i obszar dworski, a jego pierwszym zwierzchnikiem został nadleśniczy Albrecht. W skład zarządu szkoły weszli: przewodniczący zarządu wiejskiego Strzelczyk, rolnik Jan Pluta oraz kierownik szkoły Franciszek Florian, który był niezadowolony z przepisu, zwalniającego gminę z połowy dotychczasowych kosztów utrzymania szkoły. Kierownik Florian i inny nauczyciel Steher, otrzymali roczny „dodatek drożyzniany” w wysokości 150 marek²⁸.

Kolejnym powodem do radości stała się ustawa z dnia 26.05.1909 r. o uposażeniu nauczycieli, przynosząca dość znaczne podwyżki, szczególnie nauczycielom wiejskim²⁹.

Krótko przed wybuchem I wojny światowej zdążono jeszcze przebudować i rozbudować budynek szkoły. Prace rozpoczęto 6.07.1913 r., a o ich rozmachu świadczy suma 25 tysięcy marek, określona w umowie, jaką zawarł z władzami oświatowymi przedsiębiorca budowlany z Lublińca – Linke. Remont zakończono 8.11.1913 r. lecz wcześniej 14 października odbyła się uroczystość poświęcenia, na której obecni byli: powiatowy inspektor szkolny Stephanblome oraz proboszcz z Lubecka – Chęciński.

We wschodniej, szkolnej części gmachu mieściły się teraz 4 izby lekcyjne, 2 kawalerki (po 2 pokoje każda) oraz obszerna piwnica.

Część zachodnia – mieszkalna posiadała 2 mieszkania: dla kierownika (4 pokoje, kuchnia, spiżarnia, pokój na poddaszu) i żonatego nauczyciela (4 pokoje z kuchnią). Obydwie rodziny miały również dostęp do pralni i kuchni znajdującej się obok budynku szkoły³⁰.

Mieszkańcy Zborowskiego zetknęli się z wojną już na samym jej początku, gdy wczesnym rankiem 1 sierpnia 1914 r. do wsi wkroczyli żołnierze opolskiego 63 pułku piechoty oraz strzelcy konni z Lublińca³¹.

Obydwaj świeżo przyjęci 1 kwietnia tegoż roku nauczyciele Wenzel i Pusch zostali wcieleni do armii, natomiast Höflich przez pewien czas nie mógł powrócić ze swej rodzinnej miejscowości z powodu ograniczenia ruchu ludności cywilnej. Zresztą pół roku później i jego powołano do wojska.

Przegrana Niemiec, a potem powstania śląskie i plebiscyt zmieniły oblicze szkoły, czego najpoważniejszym dowodem było wprowadzenie nauki religii po polsku w maju 1919 r.

17.06.1922 r. w wyniku podziału Śląska i wprowadzonych poprawek granicznych gmina Zborowskie została po stronie niemieckiej tracąc część swojego obszaru. Po stronie polskiej pozostały przysiółki: Paryż, Luksza, Suchów, Jęczowski, Villa i Śpiewoki. Jednocześnie ze szkoły ubyło 11 uczniów, którzy przenieśli się do polskiej szkoły w Pawełkach.

Po ustabilizowaniu się sytuacji politycznej najpierw odnowiono budynek szkolny, a 2.02.1925r. otwarto wiejską szkołę doksztalającą, dla chłopców, która, w myśl późniejszego o kilka miesięcy zarządzenia, stała się obowiązkowa. Szkoła ta istniała już przed rokiem 1918, jednak brak na jej temat bliższych danych.

Kiedy w 1929 r. wzniesiono klasztor dla zakonnicy, znalazły w nim miejsce prowadzone przedszkole i szkoła (doksztalająca) gospodarstwa domowego dla dziewcząt. Szkoły doksztalające podlegały kierownikowi szkoły publicznej. Nauka w nich trwała 2 lata i obejmowała po około 160 lekcji rocznie. Zajęcia z gospodarstwa domowego prowadzili nauczyciele oraz ich żony³².

17.09.1932 r. została otwarta szkoła w Stasiowem, którą wybudowano kosztem 17 tysięcy marek. Przykrym następstwem tego faktu było odebranie jednego etatu szkole w Zborowskiem i przydzielenie go właśnie nowej placówce w Stasiowem.

Od 1927 r. wieś Zborowskie posiada elektryczność, a na probostwie i w szkole zainstalowano pierwsze odbiorniki. Nie zmienia to jednak sytuacji na lepsze ponieważ narastający kryzys gospodarczy Niemiec pogarsza również sytuację szkoły i nauczycieli. Dotację na utrzymanie szkoły wynoszące 20 marek na 1 ucznia zmniejszono o połowę a płace nauczycieli od września 1930 r. kilkakrotnie obniżano, kierownikom natomiast zredukowano dodatek z 500 do 300 marek. W tym kontekście zrozumiała staje się nadzieja z jaką

nauczyciele powitali dojście Hitlera do władzy. Nie wiadomo już dziś na ile szczerze były zapisane w kronice słowa: „30.01.1933 r. jest jednym z najważniejszych dni historii narodu niemieckiego”. Może odzwierciedlały one autentyczną wiarę w przyszłość, by stać się później jednym z wielu frazesów, którymi są upstrzone dalsze stronicie kroniki³³.

W latach 1940-1942 kierownikiem szkoły jest Walter Klenner. Wychowanie młodzieży w tym czasie prześlaknięte było agresywną propagandą hitlerowską. Autorzy kroniki odnotowują częste zebrania i przemówienia, w których podkreślano „ wagę nadchodzących dni” oraz słynne „fackelzugi”, czyli marsze z pochodniami.

W organizacji szkoły nie nastąpiły żadne zmiany, jedynie szkołę doksztalającą przemianowano na zawodową.

Prace remontowe w budynku szkoły dotyczyły jedynie części mieszkalnej (w 1934 r. i w 1943r.)³⁴.

Kronika szkoły odnotowuje również z satysfakcją przejęcie w 1941 r. przez organizację Nationalsozialistische Volkswohlfahrt – NSV (narodowo-socjalistyczna opieka społeczna – organizacja zajmująca się m.in. wychowaniem dzieci i opieką nad niemowlętami – kursy dla matek) – przedszkola, prowadzonego dotąd przez siostry zakonne.

Lata wojny zaostrzyły wymagania wobec młodzieży. Następnego dnia po zakończeniu roku szkolnego – absolwenci składali przyrzeczenia i byli przyjmowani w szeregi Hitlerjugend i Bund Deutscher Mädel (organizacja młodzieży hitlerowskiej i związek niemieckich dziewcząt). Uczniowie zobowiązani byli także do zbierania ziół oraz surowców, za co otrzymywali punkty. Z zapisu wynika, że w 1941 r. szkoła zgromadziła (w kilogramach): 4240 – złom żelazny, 7 – metale kolorowe, 1350 – szmaty, 105 – papier, 93 – kości (punkty za 1 kg: złom i szmaty – 1p.; papier – 2p.; metale kolorowe i kości – 3p.).

14 lipca 1943 r. młodzież uczestniczyła w międzyszkolnych zawodach lekkoatletycznych w Ciasnej, gdzie pięciokrotnie zwyciężyła. Najlepsze wyniki w biegu na 1000 m uzyskali Jerzy Barakowski (3 min. 25 sek) i Erwin Klos (3 min. 26 sek).

Kronika w tym okresie tylko dwukrotnie odnotowuje wycieczki. W 1938 r. do Opola, Krapkowic i na Górę Św. Anny oraz w 1942 r. do Katowic na wystawę „Żegluga i marynarka wojenna”³⁵.

Rozpoczynający się 1.09.1943 r. nowy rok szkolny zastał w Zborowskim tylko dwóch nauczycieli – kierownika Karla Bischofa i Karla Sacha. Do kwietnia 1944 r., kiedy to przybył trzeci nauczyciel – Artur Berger, skrócono wymiar godzin lekcyjnych.

Krótką statystyką z początku roku 1944/45 podaje, że w czterech klasach zapisanych było 216 uczniów, w tym 113 chłopców i 103 dziewczęta³⁶.

4 kwietnia 1945 r. przybył do Zborowskiego pierwszy nauczyciel polski i nowy kierownik szkoły Rudolf Rzemieniecki.

ROZDZIAŁ I Tytuł: Z DZIEJÓW OŚWIATY W ZBOROWSKIM

Punkt- „3” Etapy rozwoju – historia oświaty od 1945 r.

Po wyzwoleniu w roku 1945 Zborowskie należy do tzw. części dobrodzieńskiej i wchodzi w skład powiatu lublinieckiego. Jest nadgraniczną miejscowością, leżącą na samej granicy sprzed 1939 roku.

Najbliższą polską wsią jest Kamieńsko w stronie północno – wschodniej – położone w powiecie częstochowskim, a na południowo – wschodniej stronie Pawelki – z powiatu lublinieckiego³⁷.

Szkołę polską w Zborowskim uruchamia 4.04.1945 r. pierwszy nauczyciel polski i nowy kierownik szkoły Rudolf Rzemieniecki, który tak pisze w kronice szkoły: *„Do Zborowskiego przybyłem w charakterze kierownika szkoły w dniu 4.04.1945 r. Przybyłem tu na prośbę podinspektora szkolnego Klamy Ludwika ze względu na to, że Zborowskie, to nazbyt trudna placówka i wymaga doświadczonego pracownika znającego Śląsk i jego mieszkańców”*³⁸.

Kierownik szkoły zaraz przystąpił do zapisów do szkoły. Wpisało się 217 dzieci – nie były to jednak wszystkie dzieci z wioski, ponieważ niektórzy mieszkańcy wstrzymali się z zapisem swoich dzieci do polskiej szkoły.

*„Zaraz też rozpocząłem naukę, żmudną – ponad siły, ale miłą i obywatelską – odniemczanie tutejszej dziatwy – uczenie polskiej mowy i polskiej pieśni”*³⁹

Nauka rozpoczęła się w trzech kompletach. W pierwszym komplecie znajdowały się dzieci, które były najbardziej zaawansowane w języku polskim, w drugim mniej, a w trzecim wcale. *„Dziwne. Starsi ludzie prawie w 100% mówili po polsku, a dzieci już nie. Czyli jeszcze jedno lub dwa pokolenia i wszystko byłoby zgermanizowane. Opatrzność Boska uratowała jeszcze w czas polskość na Śląsku”*⁴⁰ – dzieli się swoimi refleksjami Rudolf Rzemieniecki.

Z powodu niechęci do szkoły, negatywnego nastawienia rodziców i agitacji niemieckiej, spada frekwencja do 30%.

Wakacje rozpoczynają się 12 lipca i trwają do 3 września.

Nowy rok szkolny 1945/46 z powodu epidemii czerwonki rozpoczyna się dopiero 20 października (do tego czasu szkoła była zamknięta). Nową siłą pedagogiczną jest Helena

Sanigórska, która ma wykształcenie średnie, ale nie zawodowe nauczycielskie. W październiku przybywają jeszcze dwie nauczycielki: Lasek Stefania i Acedańska Elżbieta⁴¹.

Uczniów podzielono na 6 klas, a podziału dokonano biorąc pod uwagę wiadomości z języka ojczystego. Ogółem w szkole było 204 uczniów, z czego promowanych do następnych klas było tylko 160.

Oprócz pracy dydaktycznej szeroko rozwija się również praca pozaszkolna – wychowawcza i opiekuńcza: harcerstwo prowadzone przez kierownika szkoły, spółdzielnia uczniowska prowadzona przez panią Acedańską Elżbietę oraz Liga Morska i PCK prowadzone przez nauczycielkę Sanigórską Helenę, natomiast Lasek Stefania zajmowała się imprezami szkolnymi – przedstawieniami i uroczystościami⁴².

A tych imprez było sporo: 25-lecie pracy kierownika szkoły, Święty Mikołaj, jasełka, opłatek dla dzieci, Dzień Książki Polskiej, pierwsza rocznica oswoobodzenia Śląska (26.03.1946 r.), 200-lecie urodzin Tadeusz Kościuszki (12.02.1946 r.), Święto Lasu (27 kwietnia), uroczystości 1 maja, 3 maj, Święto Oświaty (2 maja), Święto Zwycięstwa (9 maja), Święto Matki (26 maja) i uroczyste zakończenie roku szkolnego.

Praca w szkole jest trudna z powodu krnąbrności dzieci oraz złej współpracy z rodzicami, którzy nadal są nieprzyjaźnie nastawieni do polskiej szkoły i nauczycieli. Jak wynika z kroniki, o kierowniku szkoły wypowiedzieli się bardzo ostro: *”takiego ostrego pierona jeszcześmy nie mieli”*⁴³.

W roku szkolnym 1946/47 Inspektorat Szkolny zatwierdził projekt organizacji szkoły z podziałem na 7 klas i 5 sił nauczycielskich. Zmienia się kadra nauczycielska – odchodzą Lasek Stefania do Ciasnej, Acedańska Elżbieta do Lublińca, a przybywa nauczycielka Wyzga Małgorzata. Zapisanych uczniów jest ogółem 207.

Świadectwo ukończenia szkoły powszechnej otrzymało 14 dzieci z rocznika 1931, zwolnionych z obowiązku szkolnego zostało 20 dzieci z roczników 1932 i 1933. W maju z pracy nauczyciela rezygnuje Wyzga Małgorzata i wyjeżdża do domu (z powodu choroby). W czasie wakacji zostały pomalowane klasy i korytarze, a wokół szkoły postawiono nowe płoty.

Wciąż wrogo ustosunkowani są rodzice uczniów wobec szkoły, nie współpracują ze szkołą. *„Dziwni to ludzie w tym Zborowskiem i praca w takim środowisku jest uciążliwa. Może dlatego, że większość ich jeszcze wygląda pospołu – „sąsiada zachodniego” – i daje się balamucić”*⁴⁴.

Rok szkolny 1947/48 – 7 klas, 5 nauczycieli plus ksiądz Roman Kulesa, który zajął miejsce poprzedniego proboszcza ks. Alojzego Gottschalaka. Dwóch nowych nauczycieli

kontraktowych, którzy muszą się doksztalać w Komisjach Rejonowych ponieważ nie posiadają kwalifikacji.

Organizacja nauczania z powodu zmniejszonej ilości etatów zmieniła się na niekorzyść uczniów i nauczycieli, ponieważ połączono klasy po dwie, a naukę podzielono na cichą i głośną⁴⁵.

Pracę w szkole podejmują dwaj nowi nauczyciele, którzy przybyli z Wendryni (powiat Czeski Cieszyn) i posiadają takie samo wykształcenie: 6 klas gimnazjum i wstępny kurs pedagogiczny w Gliwicach. Są to: Sikora Józef i Kantor Stanisław – jest to ich pierwsza praca.

W dniach 6 i 7 kwietnia 1948 r. odbyła się w szkole wizytacja szkoły w obecności wizytatora okręgowego mgr Płalka Jana, która wypadła zadowalająco, a kierownik szkoły R.Rzemieniecki otrzymał pismo Kuratora Okręgu Szkolnego Śląskiego z podziękowaniem za dotychczasową pracę. Do podziękowania dołączona była nagroda w wysokości 10.000 zł.

W ciągu roku szkolnego odbywały się imprezy szkolne, a na zakończenie odbyła się wystawa prac ręcznych i rysunków wykonanych przez dzieci oraz pomocy naukowych wykonanych przez nauczycieli. W czasie wakacji w szkole zorganizowana była półkolonia, która trwała 30 dni i objęła opieką 107 dzieci.

Rok szkolny 1948/49 znów zmiana w gronie pedagogicznym. Obaj nauczyciele Sikora Józef i Kantor Stanisław odeszli, a przyszła nauczycielka Wilczek Gertruda, która ukończyła Liceum Pedagogiczne w Tarnowskich Górach. Było więc 3 nauczycieli przy liczbie 164 dzieci.

W szkole prowadzone było dożywianie uczniów, które obejmowało 112 dzieci. Rozwijały się takie organizacje szkolne jak: SKO, PCK, Koło „Odbudujemy Warszawę” i spółdzielnia uczniowska⁴⁹.

Nowością w tym roku szkolnym był egzamin z języka polskiego i matematyki w klasach V i VII zorganizowany, na podstawie zarządzenia Ministra Oświaty w całej Polsce⁵⁰.

Rok szkolny 1949/50. Nadal bardzo małe zainteresowanie rodziców szkołą. Kierownik apelował by rodzice częściej odwiedzali szkołę i posyłali regularnie dzieci do szkoły. Do pracy w szkole przybyła nowa nauczycielka Świtał Weronika. Kadra nauczycielska liczy 4 nauczycieli.

Działalność na terenie szkoły rozwija Związek Harcerstwa Polskiego i Związek Młodzieży Polskiej. Rodzice jednak są tym organizacjom niechętni i nie pozwalają dzieciom do nich należeć.

Pomimo apelu kierownika szkoły do rodziców, dotyczącego większej współpracy ze szkołą, sytuacja jest wręcz odwrotna, coraz częściej dochodzi do nieporozumień nauczycieli z rodzicami⁵¹.

Szczegółowa analiza pracy szkoły w latach 1945-50 pozwala stwierdzić, że praca w tym okresie była bardzo ciężka i trudna, zwłaszcza z powodu nieprzychylności rodziców, dużej liczby uczniów a małej liczby nauczycieli oraz złych warunków lokalowych. Wymagała od nauczycieli wielkiego zaangażowania i poświęcenia. Zmieniająca się kadra nauczycielska jest potwierdzeniem, że wytrzymywali w tej pracy tylko nauczyciele wytrwali i mający odpowiednie predyspozycje pedagogiczne.

Kierownikiem szkoły od roku 1954 zostaje Józef Sikora, który prace swą zaczyna od remontu: „przełożono dachówki na szkole, wybudowano nowe piece w salach lekcyjnych, odmalowano klasy i korytarze”⁵². Remont zakończono w roku 1955.

Liczebność uczniów od roku 1954 maleje i w roku szkolnym 1957/58 wynosi tylko 82 uczniów. Okres ten sprzyja poprawie dyscypliny w szkole oraz wyników nauczania. Przyczynia się również do tego większa liczba nauczycieli zatrudnionych w szkole.

W roku szkolnym 1954/55 zatrudnionych było 4 nauczycieli: kierownik Sikora Józef, Sikora Róża, Flak Krystyna, Miasłkowska Lina. Liczba uczniów w szkole 114.

Na terenie szkoły działały takie organizacje jak: harcerstwo, kółko dziewiarskie, zespół czytelniczy. Nadal w szkole jest słaba frekwencja uczniów – zwłaszcza w klasie VII.

W roku szkolnym 1956/57 odchodzi ze szkoły nauczycielka Miasłkowska Lina, a na jej miejsce zostaje przyjęty młody nauczyciel Bagiński Zygmunt⁵³.

W ciągu kolejnych lat zasadniczych zmian w życiu szkoły nie było. Dopiero pod koniec lat sześćdziesiątych zaczyna się znów gwałtowny wzrost liczebności nauczycieli. W 1968/69 liczba nauczycieli wynosi 6 osób (189 uczniów) ale już w następnym wynosi 8 osób przy liczbie uczniów 202⁵⁴.

W roku szkolnym 1968/69 kierownictwo szkoły (na rok) obejmuje Jan Chudy. Remont szkoły utrudniał pracę do 15 listopada.

Pomocny w sprawach porządkowych wokół szkoły okazał się komitet rodzicielski, który coraz chętniej współpracuje ze szkołą. Wspólnie z komitetem zorganizowano choinkę noworoczną i Dzień Dziecka, który odbył się w Ośrodku Wypoczynkowym Kopalni „Siemianowice” w Brzegach⁵⁵.

W roku szkolnym 1969/70 na stanowisko kierownika szkoły powrócił Józef Sikora, a skład grona pedagogicznego wyglądał następująco: Róża Sikora, Elżbieta Chudy, Jan Chudy, Leokadia Kurowska, Krystyna Strzoda, Wanda Ujma, Lidia Surowiec. Ośmioosobowy skład

kadry podniósł znacznie poziom organizacyjny szkoły. Ze względu na dużą liczbę uczniów (202) i nauczycieli „szkoła staje się za szczupłą, odczuwa się brak gabinetów, pracowni, sali gimnastycznej, świetlicy oraz innych pomieszczeń potrzebnych w nowoczesnej szkole”⁵⁶ – pisze w kronice kierownik Józef Sikora. Inspektor Oświaty w Lublińcu przydziela szkole wiele pomocy dydaktycznych i mebli na sumę 60.000 zł⁵⁷. W roku szkolnym 1970/71 szkołę wizytował inspektor mgr Andrzej Kukła – ocena wizytacji wypadła pozytywnie. Na miejsce nauczycieli, którzy ze szkoły odeszli (Jan Chudy, Elżbieta Surowiec, Wanda Ujma) przyszli nowi nauczyciele: Kurek Łucja, Gwiazdecka Danuta, Moroz Maria, Lechowicz Maria.

W roku szkolnym 1971/72 Lechowicz Maria odchodzi, a na jej miejsce przyjęte są dwie nowe siły nauczycielskie Sikora Jolanta i Sługlik Józefa.

Rok szkolny 1972/73 to zmiany na stanowisku kierowniczym. Po 17 latach pracy odchodzi Sikora Józef a obowiązki dyrektora obejmuje Peryga Jerzy⁵⁹.

W pracy szkoły następują zmiany dotyczące wprowadzania nowych metod nauczania, wykorzystywania środków dydaktycznych w procesie uczenia i nauczania. Poprawia się również atmosfera wśród grona pedagogicznego.

W roku 1973 powstają zbiorcze szkoły gminne.

Szkoła Podstawowa w Zborowskim podlega pod Zbiorczą Szkołę Gminną w Ciasnej, której dyrektorem jest mgr Wiktor Klimanek⁶⁰.

Po pięciu latach pełnienia funkcji dyrektora szkoły w Zborowskim, Peryga Jerzy na własną prośbę ustępuje miejsca nowemu dyrektorowi.

W roku 1977/78 obejmuje stanowisko dyrektora Truszkowski Jerzy. Skład grona pedagogicznego ulega zmniejszeniu do 7 nauczycieli, wśród których jest wielu nowych: Tyrol Józef, Niewiarowski Stanisław, Kosytorz Klotylda, Sobota Jerzy, Sobota Jadwiga, Kirschner Maria⁶¹.

Następuje wyraźna poprawa nie tylko w pracy dydaktycznej szkoły, ale również w zakresie współpracy z rodzicami. Uczniowie uczestniczą w olimpiadach przedmiotowych, konkursach recytatorskich. Organizowane są wspólnie z rodzicami imprezy środowiskowe.

W roku szkolnym 1978/79 na miejsce małżeństwa Sobotów przyjęte są Jureczko Elżbieta i Gmińska Maria, które rozpoczynają pierwszą pracę w szkole⁶². W następnym roku grono nauczycielskie powiększa się jeszcze o dwie siły pedagogiczne, które pracują tylko jeden rok. Jest to Skubała Dorota i Machalska Maria⁶³.

W roku szkolnym 1979/80 w szkole przeprowadzono remont generalny. Wygospodarowano pomieszczenia na łazienki (zlikwidowano toalety na podwórku

szkolnym), pomalowano całą szkołę. Poprawiła się estetyka i wystrój sal lekcyjnych. Nauczyciele wraz z uczniami dbali o ład i porządek w swoich klasach oraz wokół szkoły⁶⁴.

Rok szkolny 1980/81 to kolejna zmiana na stanowisku kierowniczym. Miejsce dyrektora Truszkowskiego zajmuje Żychówka Leon – do roku 1983/84, bowiem od roku szkolnego 1984/85 stanowisko to obejmuje następna osoba, którą jest pierwsza kobieta w historii tej szkoły na stanowisku dyrektora, Elżbieta Jureczko (Misztal). Funkcję tę pełni do roku 1998/99 – 15 lat. W następnym roku 1999/2000 stanowisko dyrektora szkoły obejmuje Maria Pawełczyk⁶⁵. Nauczyciele, którzy od roku 1980 pracowali lub pracują do chwili obecnej w szkole to nauczyciele dojeżdżający (z Ciasnej, z Kochanowic, z Lublińca, z Sierakowa), nauczyciele miejscowi i mieszkający w domu nauczyciela przy starej szkole.

Nauczyciele dojeżdżający to: Renata Dumańska, Elżbieta Grześkowiak, Lidia Kauf (Tomal), Teresa Pawełczyk, Irena Szufla, Ewa Nowak, Jolanta Bogacka, Celina Wyrwa, Elżbieta Kahlert (Janik), Ewa Janik (Duda), Małgorzata Kijak, Jan Ochman, Klaudia Górniak, Maria Pawełczyk.

Nauczyciele miejscowi to absolwenci tej szkoły: Beata Paruzel, Sylwia Maciosek, Jerzy Kosytorz (pracowali w latach 1990-99), Małgorzata Kosytorz (odbywała praktykę) i Gabriela Wiendlocha (Pruska), która pracuje od roku 1994 do chwili obecnej.

Nauczyciele mieszkający w domu nauczyciela to nauczyciele z najdłuższym stażem pracy w tej placówce w ostatnich latach: Andrzej Jureczko (16 lat), Barbara Żak (18 lat), Joanna i Andrzej Rojkowie (15 lat), Maria Gmińska (Uherek – 22 lata), Elżbieta Jureczko (Misztal – 22 lata)⁶⁶.

Najważniejsze wydarzenia w szkole w latach 1980-2000. Remonty: wymiana dachu (na blachę), elewacja budynku, wymiana okien 1984 r. i malowanie 1985 r. Wszystkie te prace remontowe przyczyniły się do lepszych warunków pracy w szkole i estetyczniejszego wyglądu. Było 6 sal lekcyjnych, biblioteka, pokój nauczycielski, kancelaria, pomieszczenie na sprzęt i środki dydaktyczne oraz łazienki dla chłopców i dziewcząt. Na korytarzach były szatnie. Wszystkie pomieszczenia były jasne, przestronne, wyposażone w odpowiedni sprzęt⁶⁷.

9 listopada 1988 roku na szkołę spadło nieszczęście. W wyniku prac remontowych zbiornika wyrównawczego na strychu szkoły (prace spawalnicze, cięcie brzytwą) o godzinie 21⁰⁰ wybuchł pożar. Spłonęło całe drugie piętro, na którym znajdowała się biblioteka szkolna licząca 6.000 książek, pracownia chemiczno-fizyczna i pomieszczenie, w którym przechowywane były środki dydaktyczne i audiowizualne. Zniszczeniu uległy meble i cały

pozostały sprzęt na niższych piętrach. Uratowano kancelarię szkoły i pokój nauczycielski, które znajdowały się na partetrze.

Zajęcia szkolne zostały zawieszono na dwa tygodnie. Pomieszczenia zastępcze dla szkoły udostępnił ks. Jan Grochła – w salkach katechetycznych na starej plebani przy ul. Fabrycznej oraz Nadleśnictwo Lubliniec – mieszkanie w Domu Leśnika przy ul. Myśliwskiej. Zajęcia zostały wznowione 20 listopada. Dla potrzeb szkoły przygotowano 4 sale lekcyjne i niewielki pokój nauczycielski. Wszyscy byli jednak bardzo zadowoleni ponieważ dzieci uczyły się w Zborowskim, a nie zostały wywiezione do innych szkół. Takie bowiem propozycje padały, zwłaszcza ze strony władz oświatowych. Jednak wielka ofiarność rodziców, uczniów klas starszych, nauczycieli i wszystkich mieszkańców Zborowskiego sprawiła, że szkoła pozostała w swoim środowisku.

Pomimo trudnych warunków lokalowych praca dydaktyczno-wychowawcza odbywała się normalnie. Organizowane były również różne imprezy należące do tradycji i zwyczajów szkoły. Zawieszono jedynie zajęcia pozaszkolne⁶⁸.

Dzięki działaniom gminnych władz oświatowych i naczelnika gminy Ciasna latem 1989 roku rozpoczyna się remont spalonej szkoły. Jednocześnie po drugiej stronie ulicy wznoszą się mury nowego przedszkola⁶⁹.

Rok 1990 to rok transformacji ustrojowych w Polsce. Po obradach „okrągłego stołu” do szkół wprowadza się naukę religii, co dla szkoły w Zborowskim nie jest nowością ze względu na fakt, że po pożarze szkoła mieściła się w salkach katechetycznych i religia odbywała się już od 1988 roku. Współpraca więc z kościołem i jej przedstawicielami proboszczem ks. Janem Grochlą i katechetką s. Gregorią (Teresą Kozubek) od początku układała się bardzo dobrze⁷⁰.

Rok 1990/91 to powrót do odremontowanej szkoły, pomniejszonej niestety o jedno piętro. Warunki lokalowe uległy więc zmianie: są tylko 4 sale lekcyjne, pokój nauczycielski, kancelaria szkoły oraz zaplecze sanitarne. Nauka odbywa się na zmiany, nadal są to trudne warunki, ale wszyscy uczniowie są razem. Rozwija się współpraca ze środowiskiem lokalnym, podejmowane są decyzje dotyczące uzyskania pomieszczeń szkolnych w budynku przedszkolnym budowanym po drugiej stronie ulicy⁷¹.

Trudna sytuacja finansowa szkół sprawia, że w całej Polsce odbywają się strajki nauczycielskie.

28 lutego 1992 roku odbył się również strajk nauczycieli w szkole w Zborowskim. Protest nauczycieli skierowany był do władz oświatowych i gminnych, a dotyczył trudnych

warunków pracy szkoły (4 sale lekcyjne, 8 oddziałów, zajęcia na zmiany w godzinach 7¹⁵-16⁰⁰, nauka na korytarzu).

Rozmowy, podczas strajku, zapoczątkowały porozumienie zaproszonych władz oświatowych i gminnych dotyczące adaptacji pomieszczeń na sale lekcyjne w budynku przedszkolnym. Wszystkie trudności związane były z brakiem środków finansowych, które uniemożliwiały podjęcie ostatecznych decyzji i odpowiednich działań⁷².

Trudności zostały jednak pokonane i w roku szkolnym 1993/94 następuje uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego i otwarcie nowej szkoły z 4 pomieszczeniami dla klas I-IV.

W uroczystości brali udział przedstawiciele władz gminnych: p. wójt M.Matejczyk, kuratorskich: wizytator J.Fabiański, zarządu RSP Zborowskie, rady rodziców, OSP, główny wykonawca obiektu p. A.Marczyk, ks. J.Grochła oraz inni zaproszeni goście. Nastąpiła wyraźna poprawa warunków lokalowych, która przyczynia się do wzrostu wyników nauczania oraz rozwoju osobowego uczniów. Nauczyciele, którzy podnoszą swe kwalifikacje i doskonalą swój warsztat pracy⁷³.

Bardzo dobrze rozwija się również współpraca z rodzicami, którzy w roku szkolnym 1994/95 ze środków rady rodziców i zbiórek złomu zakupują dla szkoły zestaw 6 komputerów typu „Elwro – Junior”. Nie są to, co prawda, komputery najnowszej generacji, ale pozwalają wprowadzić podstawy obsługi komputera oraz podstawowe słownictwo związane z tematem: komputer. W wyposażeniu pracowni komputerowej pomogła RSP Zborowskie wykonując stoły pod komputery (bezpłatnie). Jest to pierwsza pracownia komputerowa w szkole, na terenie całej gminy. Nauka trwa do roku 1999, a nauczyciele, którzy podjęli się nauki informatyki w szkole to: Janusz Załęcki (z Częstochowy), Adam Strzelczyk (z Lublińca), Krzysztof Knaga (z Łomnicy) i Andrzej Jureczko⁷⁴. Od 1999 roku rozpoczyna się modernizacja pracowni.

Współpraca z rodzicami przyniosła również bardzo dobre efekty w roku szkolnym 1996/97. Rodzice pomagali przy wymianie wykładzin podłogowych w starej szkole, przy zbiórce złomu oraz przy przebudowie boiska szkolnego. Do prac związanych z przebudową boiska włączyli się nie tylko nauczyciele i rodzice, ale również środowisko lokalne zwłaszcza członkowie straży pożarnej. Boisko zostało poszerzone, wyrównane i zmelioryzowane. Uroczyste otwarcie boiska, prze wójta gminy Ciasna Waldemara Płoskę, nastąpiło 13 lipca 1997 roku podczas gminnego turnieju strażackiego, który przybrał formę festynu środowiskowego. Była to bardzo udana impreza.

W roku szkolnym 1996/97 w szkole przeprowadzona została wizytacja, której dokonał organ prowadzący: Urząd Gminy Ciasna (w osobie inspektora – Jerzego Truszkowskiego)

oraz organ nadzorujący: Kuratorium Oświaty w Częstochowie (w osobie wizytatora – Danuty Lampki).

Szczegółowa problematyka dotyczyła przede wszystkim organizacji i planowania pracy szkoły, realizacji nadzoru pedagogicznego, działalności rady pedagogicznej, gospodarowania mieniem i dysponowania środkami finansowymi oraz ładu, czystości, estetyki i przestrzegania zasad BHP. Celem wizytacji było ustalenie okresowej diagnozy (od 1992-93 do 1995-96) oraz ocena pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły, która jednocześnie była oceną pracy dyrektora szkoły. Pracę szkoły oceniono jako wyróżniającą⁷⁵.

Rok szkolny 1998/99 wprowadza nowe zmiany związane z reformą oświaty. Dotyczą one przede wszystkim reorganizacji szkoły z ośmioklasowej w szkołę sześcioklasową (bez zmian obwodu szkoły) oraz utworzeniem gimnazjów, w których uczniowie kontynuować będą naukę w systemie 3-letnim po ukończeniu klasy VI. Tak więc uczniowie klas VI (rocznik 1986) tworzą od nowego roku szkolnego 1999/2000 eksperymentalne I klasy gimnazjalne. Klasa VII kontynuuje naukę wg starego systemu. Rok szkolny 1999/2000 to szkoła z klasami I-VI plus klasa VIII, a od roku 2000/2001 jest to sześcioklasowa szkoła podstawowa. Nauczanie w klasach początkowych zmienia się w nauczanie zintegrowane, oparte na całościowym nauczaniu bez systemu klasowo-lekcyjnego, dostosowane do możliwości rozwojowych dziecka, natomiast nauczanie w klasach IV-VI oparte jest na nauczaniu blokowym z uwzględnieniem wychowania patriotycznego i obywatelskiego, wychowania do życia w rodzinie, wychowania prozdrowotnego i kultury informacyjnej.

Reforma dotyczy również nauczycieli, a właściwie ich awansu zawodowego, który zależeć będzie od stopnia wykształcenia, osiągnięć pedagogicznych, a także od współpracy z organizacjami samorządowymi, lokalnymi oraz uzyskiwaniem dodatkowych kwalifikacji, pełnieniem dodatkowych funkcji w szkole, doskonaleniem warsztatu pracy, itp.

Szczeble awansu zawodowego nauczycieli to: nauczyciel stażysta, nauczyciel kontraktowy, nauczyciel mianowany, nauczyciel dyplomowany i profesor oświaty⁷⁵.

Reforma wprowadza szkołę w XXI wiek otwierając przed nią wiele możliwości związanych z nowatorstwem, twórczością nauczycieli oraz otwartością szkoły na wprowadzanie nowoczesnych zmian.

ROZDZIAŁ III Tytuł : KADRA NAUCZYCIELSKA

Punkt- „1” Kierownictwo szkoły i nauczyciele

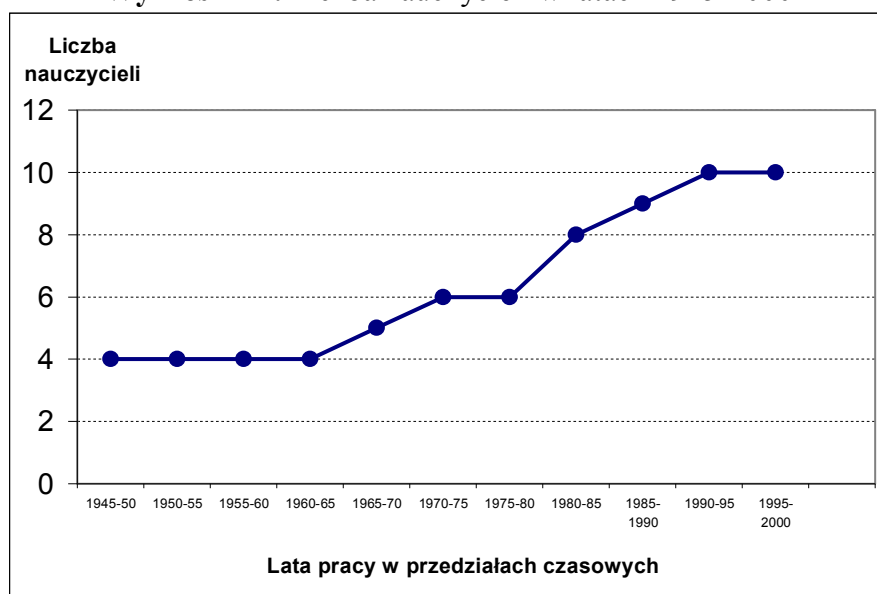
(z tego działu wybrałem kilka interesujących zestawień)

Tabela nr 1. Wykaz kierowników i dyrektorów szkoły w latach 1945-2000

Lp.	NAZWISKO I IMIĘ	LATA PRACY	OGÓLEM
1.	Rzemienieck Rudolf	1945-1954	9 lat
2.	Sikora Józef	1954-1972 z roczną przerwą	17 lat
3.	Chudy Jan	1968-1969	1 rok
4.	Peryga Jerzy	1972-1977	5 lat
5.	Truskowski Jerzy	1977-1980	3 lata
6.	Żychówka Leon	1980-1984	4 lata
7.	Jureczko Elżbieta (od 1989 Misztal)	1984-1999	15 lat
8.	Pawełczyk Maria	1999-2000	pierwszy rok

Źródło: Sporządzono na podstawie analiz dokumentów: kroniki szkoły z lat 1873-1999, protokołów posiedzeń rady pedagogicznej z roku 1999-2000

Wykres nr 1. Liczba nauczycieli w latach 1945-2000

Źródło: Sporządzono na podstawie tabeli nr 2.

Tabela nr 3. Wykaz nauczycieli i katechetów zatrudnionych w Szkole Podstawowej w Zborowskim. Stan na dzień 1 września 2000 r.

Lp.	NAZWISKO I IMIĘ	FUNKCJA	WYKSZTAŁCENIE	STAŻ PRACY
1.	Pawelczyk Maria	dyrektor szkoły	mgr	20 lat
2.	Górniak Klaudia	nauczyciel	mgr	10 lat
3.	Misztal Elżbieta	nauczyciel	SN	22 lata
4.	Ochman Jan	nauczyciel	mgr	17 lat
5.	Pruska Gabriela	nauczyciel	mgr	10 lat
6.	Rojek Andrzej	nauczyciel	mgr	15 lat
7.	Rojek Joanna	nauczyciel	mgr	19 lat
8.	Uherek Maria	nauczyciel	mgr	22 lata
9.	Ks. Grochla Jan	katecheta	mgr	10 lat
10.	s. Mrocheń Irena	katecheta	WZ IWKR	5 lat

Źródło: Sporządzono na podstawie teczek osobowych i projektu organizacyjnego na rok 2000/2001

ROZDZIAŁ IV Tytuł: UCZNIOWIE SZKOŁY

Punkt- „1” **Liczba uczniów**
(z tego działu wybrałem kilka interesujących zestawień)

Tabela nr 4. Wykaz liczby uczniów Szkoły Podstawowej w Zborowskiem w latach 1945-2000

Lp.	Lata szkolne	Liczba uczniów	Lp.	Lata szkolne	Lata szkolne	Lp.	Lata szkolne	Lata szkolne
1	1945-46	204	21	1965-66	148	41	1985-86	113
2	1946-47	207	22	1966-67	174	42	1986-87	108
3	1947-48	196	23	1967-68	177	43	1987-88	117
4	1948-49	164	24	1968-69	189	44	1988-89	113
5	1949-50	162	25	1969-70	202	45	1989-90	115
6	1950-51	151	26	1970-71	197	46	1990-91	116
7	1951-52	140	27	1971-72	201	47	1991-92	113
8	1952-53	135	28	1972-73	198	48	1992-93	129
9	1953-54	126	29	1973-74	199	49	1993-94	121
10	1954-55	114	30	1974-75	192	50	1994-95	126
11	1955-56	103	31	1975-76	183	51	1995-96	121
12	1956-57	95	32	1976-77	177	52	1996-97	123
13	1957-58	82	33	1977-78	179	53	1997-98	122
14	1958-59	98	34	1978-79	165	54	1998-99	132
15	1959-60	118	35	1979-80	158	55	1999-2000	114
16	1960-61	122	36	1980-81	157	-	-	-
17	1961-62	129	37	1981-82	146	-	-	-
18	1962-63	143	38	1982-83	133	-	-	-
19	1963-64	148	39	1983-84	130	-	-	-
20	1964-65	150	40	1984-85	115	-	-	-

Źródło: Kronika szkoły, Księga uczniów nr 1 (od 1 września 1951 r.)
i nr 2 (od 1 września 1973 r.)

Tabela nr 5. Zestawienie liczby nauczycieli z liczbą uczniów w latach w latach 1945-2000 w przedziałach czasowych co 5 lat.

Lp.	Przedział czasowy	Średnia liczba nauczycieli	Średnia liczba uczniów
1.	1945-50	4	186
2.	1950-55	4	133
3.	1955-60	4	99
4.	1960-65	4	138
5.	1965-70	5	178
6.	1970-75	6	197
7.	1975-80	6	172
8.	1980-85	8	136
9.	1985-1990	9	113
10.	1990-95	10	121
11.	1995-2000	10	122

Źródło: Księgi uczniów z lat: 1952-2000, projekty organizacyjne z lat 1966-77, protokoły posiedzeń rady pedagogicznej z lat 1945-50 i 1977-2000, kronika szkoły z lat 1873-1999

Tabela nr 7. Wykaz średnich wyników nauczania w latach 1991-1999.

Rok szkolny	Średnia ocen klasy								Średnia szkoły
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1991/92	4,4	4,9	4,5	4,3	3,8	4,1	3,4	3,6	4,1
1992/93	4,7	4,4	4,5	4,1	4,0	3,9	3,9	3,4	4,1
1993/94	4,8	4,6	4,4	4,4	4,0	3,8	4,0	4,4	4,3
1994/95	4,8	4,9	4,4	4,1	4,5	3,7	4,2	4,0	4,3
1995/96	4,1	4,6	4,6	4,3	3,8	3,9	4,2	4,2	4,2
1996/97	4,4	4,5	4,7	4,5	3,9	3,8	4,1	4,1	4,2
1997/98	4,2	4,8	4,9	4,4	4,2	3,9	3,6	3,9	4,2
1998/99	4,4	4,7	4,5	4,6	3,8	4,1	3,7	3,9	4,2

Źródło: Protokoły posiedzeń rady pedagogicznej, Księgi nr 5,6,7.

Wybrane zdjęcia z pracy magisterskiej Elżbiety Misztal :

